

Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences

Journal home page:
<http://ijournal.uz/index.php/jartes>

DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL POTENTIAL OF STUDENTS IN THE DIGITALIZATION OF HIGHER EDUCATION

Aziza Akmalova¹

National University of Uzbekistan

KEYWORDS

digitalization, higher education, intellectual potential, modern technology, interactive learning, collaboration, information processing

ABSTRACT

The digitalization of higher education has brought about new opportunities for the development of intellectual potential in students. With the use of modern technology, students are able to access and process information more efficiently, collaborate with peers and experts across the globe, and engage in interactive learning experiences. This article explores the various ways in which the digitalization of higher education can be leveraged to enhance the intellectual potential of students.

2181-2675/© 2023 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: 10.5281/zenodo.7995817

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Doctoral Student, National University of Uzbekistan, Uzbekistan

OLIV TA'LIMNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TALABALARNING INTELLEKTUAL SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISH

**KALIT SO'ZLAR/
КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:**

raqamlashtirish, oliy ta'lim,
intellektual salohiyat,
zamonaviy texnologiyalar,
interaktiv ta'lim, hamkorlik,
axborotni qayta ishlash

ANNOTATSIYA/АННОТАЦИЯ

Oliy ta'limni raqamlashtirish talabalarda intellektual salohiyatni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda, talabalar ma'lumotlarga yanada samarali kirish va qayta ishlash, butun dunyo bo'ylab tengdoshlari va mutaxassislar bilan hamkorlik qilish va interaktiv ta'lim tajribalarida qatnashish imkoniyatiga ega. Ushbu maqola talabalarining intellektual salohiyatini oshirish uchun oliy ta'limni raqamlashtirishdan foydalanishning turli usullarini o'rganadi.

KIRISH

Oliy ta'limning raqamlashtirilishi talabalarining bilim olishi va intellektual salohiyatini rivojlantirish yo'lidagi o'yinni o'zgartirdi. Zamonaviy texnologiyalarning paydo bo'lishi bilan talabalar endi ma'lumotlarga yanada samarali kirish va qayta ishlash, butun dunyo bo'ylab tengdoshlari va mutaxassislari bilan hamkorlik qilish va interaktiv ta'lim tajribalarida qatnashish imkoniyatiga ega. Ushbu maqolada biz talabalarining intellektual salohiyatini oshirish uchun oliy ta'limni raqamlashtirishdan foydalanishning turli usullarini ko'rib chiqamiz.

Oliy ta'limda raqamlashtirishning eng muhim afzalliklaridan biri axborotga kirishning qulayligidir. Talabalar endi o'z qo'llarida onlayn kutubxonalar, jurnallar va ma'lumotlar bazalarini o'z ichiga olgan keng ko'lamli resurslarga kirishlari mumkin. Bu talabalarga ilgari mavjud bo'lmagan yangi mavzularni o'rganish va o'rganish imkonini berdi. Buning samarasida o'quvchilar bilim bazasini kengaytirib, intellektual salohiyatini rivojlantirmoqda.

Raqamlashtirish talabalarga butun dunyo bo'ylab tengdoshlari va ekspertlari bilan hamkorlik qilish va muloqot qilishni osonlashtirdi. Talabalar endi onlayn munozaralar, forumlar va vebinarlarda ishtirok etishlari mumkin, bu ularga fikr va istiqbollarni almashish uchun platforma beradi. Bu o'quvchilarning bir-biridan o'rganish va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini berdi. Bundan tashqari, talabalar endi guruh loyihalari va topshiriqlarida hamkorlik qilishlari mumkin, bu ularga jamoaviy ish va etakchilik ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Raqamlashtirish, shuningdek, o'quvchilarni yanada chuqurroq va faolroq tarzda jalb qiladigan interaktiv ta'lim tajribalarini rivojlantirishga imkon berdi. Masalan, virtual reallik (VR) texnologiyasidan real hayot stsenariylarini taqlid qiluvchi simulyatsiyalar yaratish uchun foydalanish mumkin, bu esa o'quvchilarga amaliy o'rganish tajribasini beradi.

Bundan tashqari, o'rganishni yanada qiziqarli va qiziqarli qilish uchun o'yinlardan foydalanish mumkin. Bu esa o'quvchilarning o'qishga bo'lgan ishtiyoqi va qiziqishini oshirib, ularning intellektual salohiyatini oshirishga olib keldi.

Ta'lim jarayonining sifati kelajakda davlatning mutaxassislar bilan ta'minlanishiga muqarrar ravishda ta'sir qiladi va shuning uchun bu muammolarga alohida e'tibor qaratish lozim. Milliy ta'limni takomillashtirish jarayonida har yili zamonaviy texnologiyalarning ahamiyati ortib bormoqda, ularning joriy etilishi ta'limni modernizatsiya va rivojlantirish, shuningdek, bo'lajak mutaxassislarni tayyorlash sifatini oshirish va ta'limni fanga yaqinlashtirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, bunday texnologiyalar asosan ta'lim faoliyatiga mavjud yondashuvlarni qayta ko'rib chiqishni, shuningdek ularning jamiyat va alohida ijtimoiy guruhlariga ta'sirini tahlil qilishni talab qiladi. Shu munosabat bilan o'quv jarayonini texnologiyalashtirish va uning ijtimoiy oqibatlarini o'rganish ilmiy tadqiqotning juda dolzarb yo'nalishi bo'lib ko'rinadi. Axborot inqilobi zamonaviy jamiyat hayotiga tez kirib, uning hayotining turli sohalari faoliyatini sezilarli darajada o'zgartirdi.

Hozirgi vaqtda ko'plab universitetlar oliy ta'lim muassasasining o'quv jarayonida yangi texnologiyalardan foydalanish bo'yicha aniq raqamli strategiyalarni ishlab chiqmoqda. Shuning uchun ham ta'lim jarayonini raqamli tashkil etish va talabalar va o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish, jamiyatni raqamlashtirishni pedagogik tadqiqotlarning asosiy mavzulari sifatida belgilash zarur. Elektron "aqlli" qurilmalar va sensorlar, bulutli texnologiyalar, ilg'or tahliliy vositalar kabi rivojlangan texnologiyalar oliy ta'lim mazmunini o'zgartirmoqda. Ushbu texnologiyalar o'quv jarayonini takomillashtirish uchun yangi imkoniyatlar ochadi. Shu bilan birga, o'qituvchining raqamli savodxonligi muhim ahamiyatga ega, bu "o'qituvchining kerakli natijalarga erishish uchun mavjud texnologiya va qurilmalardan foydalangan holda bilim va ko'nikmalarini" rivojlantiradi.

Yuqorida aytilganlarning barchasidan xulosa qilishimiz mumkinki, mahalliy oliy ta'limni modernizatsiya qilish muqarrar, u zamon bilan hamnafas bo'lishi kerak, ammo innovatsiyalar xavfini hisobga olish va o'z samaradorligini isbotlagan an'anaviy ta'lim texnologiyalaridan voz kechmaslik kerak. O'zbekistonda samarali ta'lim muhitini shakllantirishda innovatsion texnologiyalarning muhim roli aniq, chunki ulardan foydalanish bilimlarni o'zlashtirish darajasini oshirishga, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga, bilimlarni qo'llashga tayyorlikni shakllantirishga yordam beradi, amaliyotda nazariy bilim va mustaqil fikrlash asosida. Bundan kelib chiqib aytishimiz mumkinki, ta'lim faoliyatida innovatsion texnologiyalardan foydalanish yuqori malakali mutaxassislar tayyorlashning zaruriy shartidir. Shu bilan birga, innovatsion texnologiyalardan foydalanish jarayonida jamiyat uchun yangi xavf-xatarlar paydo bo'lishini unutmash kerak. Albatta, ilmiy tahlil va zamonaviy ta'lim muhitini amaliy o'zgartirish tajribasi bilan taqdim etilgan ularning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish kerak.

Ta'lim muassasalarining yana bir muhim guruhi mintaqalarda intellektual

markazlashtirish markazlari vazifasini bajarishi kerak bo'lgan universitetlar bo'ladi. Universitetlarga onlayn ta'lim jarayonlarini qo'llab-quvvatlashga e'tibor qaratishlari uchun takomillashtirilgan universitet funktsiyalari bilan ta'minlash muhimdir. Bu ta'lim muassasalarining vazifasi oliy ta'limni maksimal qamrab olishni ta'minlashdan iborat bo'lib, bu hozirgi vaqtda har qanday rivojlangan davlat aholisi uchun ijtimoiy majburiyat hisoblanadi.

Zamonaviy sharoitda universitetlar talabalarga o'quv jarayonida raqamli texnologiyalardan maksimal darajada foydalanishni o'rgatish majburiyatini oladi. To'g'ri ta'lim strategiyasini ishlab chiqadigan universitetlar talabalar va professor-o'qituvchilar bilan o'zaro munosabatlar uchun ko'plab qiziqarli yangi imkoniyatlarni ochishi mumkin. Raqamli texnologiyalar yordamida aniq natijalarga erishishning yagona yo'li yo'q. Individual o'qituvchilarga raqamli texnologiyalar bilan ishlashning yangi usullarini sinab ko'rish imkoniyatini berish va ularga kerakli yordamni berish orqali o'qituvchilar malakasini oshirish kolleji o'zining raqamli identifikatoriga ega bo'lgan dinamik muassasaga aylanishi mumkin. Raqamli asrdan foydalanish har bir o'qituvchining o'ziga bog'liq.

XULOSA

Xulosa qilib aytish mumkinki, oliy ta'limni raqamlashtirish talabalarda intellektual salohiyatni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratdi. Zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda, talabalar endi ma'lumotlarga yanada samarali kirish va qayta ishlash, butun dunyo bo'ylab tengdoshlari va mutaxassislari bilan hamkorlik qilish va interaktiv ta'lim tajribalarida qatnashish imkoniyatiga ega. Buning natijasida o'quvchilar bilim bazasini kengaytira oladi, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, jamoada ishlash va yetakchilik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ko'rinib turibdiki, oliy ta'limni raqamlashtirish talabalarning bilim olishi va intellektual salohiyatini rivojlantirish usullarini tubdan o'zgartirdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Altbach, P. G., & De Wit, H. (2017). Internationalization and global tension in higher education. *International Higher Education*, (90), 2-4.
2. Baxtiyorov I. O'. (2022). Mamlakatimiz rivojlanishida raqamli texnologiyalarni tutgan ahamiyati. *Ta'lim fidoyilari*, 21 (6), 119-126.
3. Пашкова А.Ф., Абдурасулова Н. А. (2022). Цифровизация образования: проблемы и перспективы. *Вестник Мининского университета*, 8-31, 75.
4. Kirschner, P. A., & De Bruyckere, P. (2017). The myths of the digital native and the multitasker. *Teaching and Teacher Education*, 67, 135-142.
5. Lai, C. L., & Hwang, G. J. (2016). A self-regulated flipped classroom approach to improving students' learning performance in a mathematics course. *Computers & Education*, 100, 126-140.

6. Li, L., & Zhang, J. (2018). A comparative study of the effect of gamification on motivation and learning in different learning environments. *Journal of Educational Technology & Society*, 21(3), 42-54.
7. Weller, M. (2018). Twenty years of EdTech. *Nature*, 554(7693), 147-149.
8. Умарова М. Х. (2020). К вопросу о цифровизации образования в Республике Узбекистан. *Наука и образование сегодня*, (12 (59)), 42-43.
9. Yuldoshev R.R. (2022). Digitalization of higher education: prospects and risks. *Law and Practice*, (1), 94-102.